

terdoodveroordeelden van het grote 'eerste' OD-proces, na in Amersfoort gevonnist te zijn, in Sachsenhausen met een nekschot afgemaakt.

Ten aanzien van nog een andere groep fungeerden de kampen als oorden van executie: de Russische krijgsgevangenen.

De *Wehrmacht* had in de campagnes van '41 en in mindere mate in die van '42 miljoenen Russische militairen gevangen genomen. De Sowjet-Unie had de uit '29 daterende Geneefse conventie voor de behandeling van krijgsgevangenen niet ondertekend – Hitler stelde zich (in strijd met alle menselijkheid en trouwens ook met het volkenrecht¹) op het standpunt dat hij ten aanzien van de Russische krijgsgevangenen de handen vrij had. Zij werden onder de ellendigste omstandigheden in primitieve *Wehrmacht*-kampen opgesloten, *die Gefangenen sind*, aldus Himmler in zijn eerder behandelde toespraak te Posen, *nach Zehntausenden und Hunderttausenden an Entkräftung, an Hunger gestorben.* Himmler vond dat, toen hij op die 4de oktober '43 het woord voerde, wèl jammer: *'Wir haben damals',* zei hij, *'die Masse Mensch nicht so gewertet, wie wir sie heute als Rohstoff, als Arbeitskraft werten. Was letzten Endes, wenn ich in Generationen denke, nicht schade ist'* (hoe minder Russen, hoe beter), *'was aber heute wegen des Verlustes der Arbeitskräfte bedauerlich ist.'*

Hoeveel Russische krijgsgevangenen in kampen van de *Wehrmacht* te gronde zijn gegaan, is niet precies bekend. Soms werden zij opgesloten in aparte gedeelten van 'normale' krijgsgevangenenkampen. Richard Pape, een militair van de *Royal Air Force*, die in september '41 met zijn toestel in Twente neerkwam, in bezet gebied o.m. geholpen werd door de groep van Édouard de Nève maar na enige tijd gearresteerd werd en toen naar een krijgsgevangenenkamp in Duitsland gezonden, heeft van de toestand waarin zich het Russische kampgedeelte bij het betrokken kamp in de lente van '42 bevond, de volgende beschrijving gegeven:

'The Germans avoided entering the Russian compounds as much as possible. The soup was invariably pushed through the gate, and the Russian bread rations pitched over the wire into the snow. The Russian captives, when feeding time came round, fought like savage animals. I watched once, but never again, 300 wasted, feverish and dying Russians crawl, totter and fight towards a dustbin of cabbage soup. In the furious scramble the container was toppled into the slush and snow, and the prisoners flopped on their bellies, lapping up the liquid, screaming, clawing and biting. One almost living skeleton

¹ De ook door Duitsland ondertekende en geratificeerde conventie schreef namelijk in artikel 82 voor dat ook de militairen van een mogendheid die zich niet bij de conventie aangesloten had, humanaan behandeld moesten worden.